

Układ a niewypłacalność dłużnika na tle ekonomicznej analizy prawa

Przejdź do produktu na ksiegarnia.beck.pl

Wstęp

Niniejsza monografia powstała na bazie rozprawy doktorskiej pt.: „Układ w postępowaniu restrukturyzacyjnym na tle ekonomicznej analizy prawa” przygotowanej pod kierunkiem dr hab. *Joanny Kruczalak-Jankowskiej* prof. Uniwersytetu Gdańskiego.

Inspiracją do napisania monografii były obserwacje praktyki stosowania prawa insolwencyjnego (prawa o niewypłacalności) znowelizowanego ustawą z 15.5.2015 r. – Prawo restrukturyzacyjne¹ z perspektywy doradcy restrukturyzacyjnego. Nowa regulacja weszła w życie 1.1.2016 r., zastępując obowiązującą dotychczas ustawę z 28.2.2003 r. – Prawo upadłościowe i naprawcze.

Głównym założeniem projektu Prawa restrukturyzacyjnego było wprowadzenie skutecznych instrumentów prawnych umożliwiających przeprowadzenie restrukturyzacji przedsiębiorstwa dłużnika przy jednoczesnym zapobieżeniu jego likwidacji. Ustawodawca słusznie uznał, że zachowanie przedsiębiorstwa dłużnika jest znacznie korzystniejsze gospodarczo i społecznie niż jego likwidacja.

Jako jeden z priorytetów nowelizacji wskazano maksymalizację szybkości i efektywności restrukturyzacji i upadłości, przy zapewnieniu dłużnikom skutecznych instrumentów ochrony wartości ekonomicznej i zachowania przedsiębiorstwa oraz jednoczesnej maksymalizacji zabezpieczenia praw wierzycieli. Wydzielone z Prawa upadłościowego i naprawczego postępowania restrukturyzacyjne uzyskały priorytet przed postępowaniem upadłościowym, które uznano za *ultima ratio* wobec ekonomicznego fiaska restrukturyzacji.

W pracy autor stara się udzielić odpowiedzi na pytanie, czy nowa regulacja jest bardziej efektywna niż regulacje zawarte w Prawie upadłościowym i naprawczym² (która zastąpiła dwa akty prawne z 1934 r.: rozporządzenie Prezydenta Prawo upadłościowe i Prawo o postępowaniu układowym³).

Ocenę efektywności reformy prawa insolwencyjnego można przeprowadzić poprzez podstawienie określonego (tego samego) stanu faktycznego pod normę prawną obowiązującą w danym historycznym stanie prawnym i rozpocząć od ustalenia, w którym z tych reżimów prawnych dojdzie do zawarcia układu i dlaczego.

¹ Ustawa z 15.5.2015 r. – Prawo restrukturyzacyjne (Dz.U. z 2015 r. poz. 978), *Legalis*.

² Ustawa z 28.2.2003 r. – Prawo upadłościowe i naprawcze (Dz.U. z 2003 r. Nr 60, poz. 535 ze zm.), *Legalis*.

³ Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z 24.10.1934 r. – Prawo o postępowaniu układowym (Dz.U. z 1934 r. Nr 93, poz. 836), *Legalis*; rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z 24.10.1934 r. – Prawo upadłościowe (Dz.U. z 1934 r. Nr 93, poz. 834), *Legalis*.

Autor zaproponował wykorzystanie do analizy prawa insolwencyjnego precyzyjnych (matematycznych i statystycznych) narzędzi ekonomicznej analizy prawa w celu ustalenia, czy ustawodawca zrealizował swoje zamierzenie ustawodawcze określone w uzasadnieniu projektu ustawy Prawo restrukturyzacyjne.

Ekonomia jest dziedziną badań społecznych, natomiast system prawa zawiera w sobie wiele odniesień do ekonomii, co umożliwia badanie tej dziedziny prawa przy użyciu metod ekonomicznych⁴. Ekonomia ułatwia zrozumienie instytucji prawnych i pozwala pojmować prawo w nowy sposób. Prawo w ujęciu ekonomicznym ma w efektywny sposób wpływać na zmianę zachowania podmiotów prawa⁵.

Instrumentarium służące do analizy problemów na styku prawa i ekonomii dostarczył nurt nauki nazywany ekonomiczną analizą prawa (z ang. *Law and economics* lub *Economic analysis of law*). Obecnie wyróżnia się dwa nurty ekonomicznej analizy prawa. Pozytywna ekonomiczna analiza prawa zajmuje się przewidywaniem efektów regulacji dla funkcjonowania systemu ekonomicznego. Natomiast normatywna ekonomiczna analiza prawa dostarcza zaleceń i rekomendacji dla podejmowanych zmian w ustawodawstwie, bazując na zasadach płynących z ekonomii.

Kierunek ekonomicznej analizy prawa wyrósł na dorobku klasycznej mikroekonomii, która opiera się na założeniu, że jednostki podejmują decyzje w oparciu o maksymalizację użyteczności albo zysku, a podmioty podejmując decyzje, są doskonale poinformowane. Literatura ekonomicznej analizy prawa powstała zatem przy zastosowaniu tzw. analizy kosztów (użyteczności) krańcowych⁶ do problemów prawnych⁷.

Kluczowym pojęciem w niniejszej dysertacji będzie pojęcie efektywności regulacji. Pojęcie efektywności rozumiane jest dwojako. **Efektywność w sensie Pareto** oznacza rozwiązanie, w którym sytuacja przynajmniej jednej osoby ulegnie poprawie

⁴ W latach 1991–1992 ruch ekonomicznej analizy prawa został wyróżniony przez Komitet Noblowski, który przyznał w dziedzinie ekonomii dwie nagrody uczonym, którzy przyczynili się do powstania ekonomicznej analizy prawa, tj. *Ronaldowi Coase'owi* oraz *Garry'emu Beckerowi*.

⁵ Zob. B. Brożek, *The Economic Analysis of Law and Legal Argumentation*, w: *Studia z filozofii prawa*, T. 3, s. 67–78; J. Stelmach, B. Brożek, *Metody prawnicze. Logika. Analiza. Argumentacja. Hermeneutyka*, Kraków 2006, s. 21 i n.; J. Stelmach, B. Brożek, W. Załuski, *Dziesięć wykładów o ekonomii prawa*, Warszawa 2007, s. 12. Por. J. Stelmach, M. Soniewicka, *Analiza ekonomiczna w zastosowaniach prawniczych*, Warszawa 2007, s. 9 i n. W. Gromski, *Law and economics jako teoria polityki prawa*, w: M. Soniewicka, J. Stelmach (red.), *Analiza ekonomiczna w zastosowaniach prawniczych*, Warszawa 2007, s. 45–66; Ł. Hnatkowski, *O potrzebie nauczania ekonomicznej analizy prawa*, w: T. Giaro, *Ekonomiczna analiza prawa. Materiały konferencyjne* (Warszawa, 7.3.2014 r.), Warszawa 2015, s. 261–264; J. Stelmach, *Spór o ekonomiczną analizę prawa*, w: J. Stelmach, M. Soniewicka, *Analiza ekonomiczna w zastosowaniach prawniczych*, Warszawa 2007, s. 11 i n.

⁶ R.C. Picker, *An introduction to game theory and the Law*, Chicago 1994, s. 2.

⁷ J. Kaczor, *Law and economics a liberalny porządek prawny*, w: M. Soniewicka, J. Stelmach (red.), *Analiza ekonomiczna w zastosowaniach prawniczych*, Warszawa 2007, s. 67–79; zob. J. Stelmach, *Economics Arguments in Legal Discourse*, w: J. Stelmach, B. Brożek, W. Załuski, *Studia z filozofii prawa*, Kraków 2007, T. 3, s. 51–65.

na skutek regulacji prawnej, a niczyja sytuacja nie pogorszy się⁸. Za efektywne uznaje się także takie rozwiązanie, które spełnia wymóg **tzw. efektywności Kaldora–Hicksa** (tzw. potencjalna poprawa w sensie Pareto). Rozwiązanie będzie efektywne według *Kaldora–Hicksa*, jeśli w jego wyniku nastąpi stan, w którym zyskujący otrzymają korzyść przewyższającą stratę drugiej strony i dokonają rekompensaty stronie, która stratę poniosła⁹.

Efektywność postępowań restrukturyzacyjnych i upadłościowych jest stosunkowo często poddawana badaniom zarówno teoretycznym, jak i empirycznym¹⁰.

Efektywny system upadłościowy *sensu largo* (system insolwencyjny), skutecznie działający w sytuacji zagrożenia niewypłacalnością lub niewypłacalności przedsiębiorcy, uznaje się za jeden z podstawowych elementów prawidłowo funkcjonującej gospodarki rynkowej¹¹.

W badaniach efektywności prawa przeciwstawia się prawo w ujęciu formalnym *tzw. prawo w działaniu* (z ang. *law in books vs. law in action*)¹². Efektywność procedur upadłościowych i restrukturyzacyjnych znajduje się w centrum zainteresowania UE, która podejmuje środki, w celu umożliwienia przedsiębiorcom znajdującym się w kryzysie przeprowadzenia restrukturyzacji na wczesnym etapie, a uczciwym przedsiębiorcom skorzystanie z polityki *tzw. drugiej szansy* (z ang. *second chance*)¹³.

Do instrumentów prawnych, które mają stymulować wzrost efektywności postępowań insolwencyjnych należą poza regulacjami krajowymi: 1) rezolucja PE z 15.11.2011 r.¹⁴; 2) dyrektywa PE i Rady (UE) z 20.6.2019 r. w sprawie ram restrukturyzacji zapobiegawczej, umorzenia długów i zakazów prowadzenia działalności oraz w sprawie środków zwiększających skuteczność postępowań dotyczących restrukturyzacji, niewypłacalności i umorzenia długów, a także zmieniającej dyrektywę (UE)

⁸ R. Cooter, T. Ulen, *Ekonomiczna analiza prawa*, Warszawa 2009, s. 53–54.

⁹ R. Posner, *Economic analysis of law*, Chicago 1986, s. 31 i n.

¹⁰ Badania w ramach projektu ACURIA przeprowadzili naukowcy z Uniwersytetu Gdańskiego. Por. J. Kruczalak-Jankowska, A. Machnikowska, M. Maśnicka, *Działalność sądów w postępowaniach restrukturyzacyjnych i upadłościowych: bariery funkcjonowania i instrumenty poprawy systemu upadłościowego w Polsce*, Gdańsk 2019, s. 9 i n. Wyniki projektu ACURIA dostępne pod adresem <https://acuria.eu> oraz <https://prawo.ug.edu.pl/acuria/konferencje>.

¹¹ J. Kruczalak-Jankowska, A. Machnikowska, M. Maśnicka, *Działalność sądów*, s. 11 i n.

¹² A. Pieniążek, M. Stefaniuk, *Socjologia prawa. Zarys wykładu*, Kraków 2002, s. 90. M. Zirk-Sadowski, *Wprowadzenie do filozofii prawa*, Kraków 2000, s. 227. Twórcą wyrażenia jest R. Pound, *Law in Books and Law in Action*, *AmerLawRev* 1910, Nr 44, s. 12–36.

¹³ Rezolucja PE z 15.11.2011 r. zawierająca zalecenia Komisji w sprawie postępowań upadłościowych w kontekście prawa spółek UE. Nadto Motyw 1 Zalecenia Komisji z 12.3.2014 r. w sprawie nowego podejścia do niepowodzenia w działalności gospodarczej i niewypłacalności. Dostępne pod adresem <https://eur-lex.europa.eu/>.

¹⁴ *Ibidem*.

2017/1132 (dyrektywa o restrukturyzacji i upadłości)¹⁵; 3) rozporządzenie PE i Rady (UE) 2015/848 z 20.5.2015 r. w sprawie postępowania upadłościowego¹⁶.

W ekonomicznej analizie prawa korzysta się z osiągnięć innych nauk takich jak statystyka czy matematyka. W konsekwencji ekonomiczna analiza prawa daje możliwość ścisłego badania norm prawnych. Prawo restrukturyzacyjne staje często wobec sytuacji, w których istnieje kilka podmiotów prawa podejmujących decyzje, a działanie optymalne dla jednej z nich zależy od tego, co wybierze inny uczestnik. Niezbędnego aparatu badawczego do badania powyższych problemów dostarcza **tw. teoria gier**. Teoria gier, wykorzystywana przez przedstawicieli nurtu ekonomicznej analizy prawa, pomaga rozwiązywać problemy o charakterze ekonomicznym i prawnym, w których istotne znaczenie ma strategia.

Teoria gier jest dziedziną nauki o zachowaniach jednostek w sytuacji konfliktu interesów lub kooperacji, a zajmuje się podejmowaniem decyzji w tzw. sytuacjach strategicznych, to jest takich, w których decyzje jednego gracza mają wpływ na decyzje innego gracza. Teoria gier narodziła się w 1944 r., w którym ukazała się monografia *J. von Neumanna i O. Morgensterna* pt.: „*Theory of Games and Economic Behavior*”. Od momentu wprowadzenia teorii gier zmieniło się podejście metodologiczne w zakresie używania narzędzi przez teoretyków mikroekonomii. W ujęciu teorii gier racjonalne podmioty podejmują swoje decyzje w oparciu o przewidywania albo działania innych graczy.

Zachowania (sytuacje) strategiczne to zachowania, w których jeden z graczy musi wziąć pod uwagę, przy podejmowaniu własnej decyzji sposób, w jaki zachowa się drugi (kolejny) z graczy. Sytuacje strategiczne zwykle dotyczą zatem interakcji pomiędzy dwoma lub większą ilością graczy, którzy wzajemnie na siebie oddziałują.

Teoria gier ma zastosowania w ekonomii, socjologii, psychologii, biologii, naukach wojskowych, informatyce, a poprzez ekonomiczną analizę prawa także w naukach prawnych. Czerpie ona swoje narzędzia z matematyki, a także inspiruje badania matematyczne.

Należy podkreślić, że teoria gier zajmuje się zarówno tzw. sytuacjami konfliktu, kiedy interesy uczestników są ze sobą sprzeczne, jak i kooperacji, kiedy uczestnicy mają zgodne interesy.

Teoria gier posługuje się pojęciem gracza. Gracz to podmiot gry, który podejmuje (np. w obrocie gospodarczym) racjonalne decyzje, dążąc do maksymalizacji wypłaty z gry. Graczem w rozumieniu teorii gier będą przedsiębiorcy i konsumenci, a w rozu-

¹⁵ Dyrektywa PE i Rady (UE) 2019/1023 z 20.6.2019 r. w sprawie ram restrukturyzacji zapobiegawczej, umorzenia długów i zakazów prowadzenia działalności oraz w sprawie środków zwiększających skuteczność postępowań dotyczących restrukturyzacji, niewypłacalności i umorzenia długów, a także zmieniająca dyrektywę (UE) 2017/1132 (Dz.Urz. UE L z 2019 r. Nr 172, s. 18 ze zm.), Legalis.

¹⁶ Rozporządzenie PE i Rady (UE) Nr 2015/848 z 20.5.2015 r. w sprawie postępowania upadłościowego (Dz.Urz. UE L z 2015 r. Nr 141, s. 19 ze zm.), Legalis.

mieniu Prawa upadłościowego i Prawa restrukturyzacyjnego: dłużnik (upadły) i wierzyciele. Gracz nie musi być pojedynczym podmiotem, może bowiem stanowić pewną grupę (koalicję), podejmującą określone decyzje z korzyścią dla całej grupy.

Możliwe sposoby postępowania to strategie, które mogą być wybrane przez graczy. Za strategię uważa się opis postępowania gracza w każdej sytuacji, w jakiej gracz może się znaleźć. Od strategii należy odróżnić decyzję, czyli dokonanie wyboru konkretnej opcji w sytuacji, w jakiej gracz się znalazł.

Informacja w grach najczęściej dotyczy wiedzy o pozostałych graczach. Taka wiedza daje przewagę przy podejmowaniu decyzji w sytuacji, w której uczestnicy wiedzą więcej o swoich przeciwnikach¹⁷.

W ramach niniejszej dysertacji będą badane, przy użyciu narzędzi teorii gier, sytuacje strategiczne, które występują pomiędzy graczami w skali mikro (dłużnik i wierzyciele, wierzyciele pomiędzy sobą nawzajem) oraz w skali makro – tu graczem jest „architekt” systemu insolwencyjnego – ustawodawca, który „rozgrywa grę” z adresatem normy prawa insolwencyjnego.

Z punktu widzenia teorii gier ustawodawca, tworząc prawo restrukturyzacyjne (upadłościowe) tworzy ramy prawne dla gry, jaka toczyć się będzie pomiędzy jej uczestnikami (dłużnikiem i wierzycielami). Ustawodawca ma wpływ na elementy tej gry. Określa, kto może być graczem (zdolność restrukturyzacyjna), jakie uprawnienia posiadają gracze (prawa i obowiązki uczestników postępowania restrukturyzacyjnego), ustala reguły, co do możliwych ruchów przeciwnika oraz określa cele, do których gracze dążą (dłużnik – zawarcie układu, wierzyciele – zaspokojenie wierzytelności w najwyższym stopniu)¹⁸.

Powyższe paralele powodują, że do analizy prawa restrukturyzacyjnego można użyć teorii gier. Istotne bowiem będzie dla jej uczestników, jakie strategie mogą przyjąć w ramach ustawowych uprawnień, żeby osiągnąć optymalne wyniki. Z drugiej strony powyższa analiza ma doprowadzić do odpowiedzi na pytanie, czy reguły – ramy prawne, w których ustawodawca umieścił uczestników gry, są optymalne i efektywne, czy też należy dokonać pewnych korekt rozwiązań prawnych przyjętych w ustawie.

Choć teoria gier ma bardzo szerokie zastosowanie, w niniejszej monografii skupiono się na tzw. grach kooperacyjnych. Gracze mogą bowiem działać niezależnie od siebie i podejmować decyzje jednocześnie lub kooperować ze sobą, tj. zawierać porozumienie jeszcze przed rozegranie gry (które może być potem przestrzegane lub nie). **Teoria gier zajmuje się m.in. sytuacją podejmowania uchwały w ramach organów kolegialnych**¹⁹. Jest to gra, w której każdy uczestnik dysponuje pewną ilością głosów

¹⁷ S. Tsu, S. Pin, *Sztuka wojny*, Gliwice 1996, s. 91 i n.

¹⁸ Rodzi się pytanie o rolę sądu, sędziego-komisarza oraz nadzorcy sądowego (nadzorcy układu, zarządcy) w postępowaniu restrukturyzacyjnym.

¹⁹ Por. E. Elkind, G. Chalkiadakis, N.R. Jennings, Coalition structures in weighted voting games, w: 18th European Conference on Artificial Intelligence 2008, s. 393–397; D. Felsenthal, M. Machover, *The Measurement of Voting Power*, Edward Elgar Publishing, Cheltenham 1998,

zależną od wysokości jego wiarytelności, co wyraża się ułamkiem w_i . Suma wszystkich udziałów wynosi W . Do przyjęcia każdej wiążącej uchwały potrzebna jest większość głosów – A (określona ustawą). Koalicja, która łącznie zbierze A głosów, zdecydować o przyjęciu albo odrzuceniu każdej uchwały. Jest to tzw. koalicja wygrywająca (wyplata 1). Koalicja, która nie ma większości, jest koalicją przegrywającą i przypisuje się jej wypłatę 0. **Gry takie nazywa się w teorii gier ważonymi grami większości.** Proces tworzenia się koalicji wskazuje, kiedy dołączenie danego gracza do koalicji powoduje, że dana grupa staje się koalicją wygrywającą. Taki gracz staje się tzw. graczem decydującym.

W rozprawie autor bada, czy ustawodawca ukształtował instytucję układu w postępowaniu restrukturyzacyjnym w taki sposób, aby strony wybierały strategie kooperacyjne. Ustawodawca racjonalny powinien stworzyć taki system prawa upadłościowego i restrukturyzacyjnego, żeby skłaniać strony postępowania do zawarcia układu, pod warunkiem, że będzie to rozwiązanie najbardziej efektywne.

W nauce prawa upadłościowego podkreśla się, że efektywność postępowań insolwencyjnych (upadłościowych w szerokim znaczeniu) powinna być weryfikowana w kontekście **celu** zakładanego przez ustawodawcę, osiąganego wskutek stosowania procedur upadłościowych i restrukturyzacyjnych²⁰.

W związku z powyższym autor sformułował następujące szczegółowe hipotezy badawcze:

- 1) reguły prawne, zawarte w przepisach prawa insolwencyjnego, realizują preferencje ustawodawcy co do układu jako centralnej instytucji prawa o niewypłacalności, a ogłoszenie upadłości stanowi wyłącznie tzw. *ultima ratio*;
- 2) efektywność przyjętych regulacji w Prawie restrukturyzacyjnym w przedmiocie zawierania układu jest zróżnicowana;
- 3) najbardziej efektywnym systemem głosowania w ramach zgromadzenia wierzycieli jest tzw. tryb ogólny przewidziany w art. 119 ust. 1, 2 i 3 PrRestr.

W pracy autor podejmuje także próbę udzielenia odpowiedzi na pytania:

- 1) Czy założenie głosowania przez uprawnionych a niegłosujących wierzycieli w ramach układu częściowego oraz układu zawieranego w postępowaniu o zatwierdzenie układu jest bardziej efektywne?
- 2) Jakie zachęty do aktywizowania wierzycieli zastosował ustawodawca w ramach poszczególnych postępowań restrukturyzacyjnych?
- 3) Jak ustawodawca wpływa na skłonność wierzyciela do wzięcia udziału w zgromadzeniu wierzycieli (pojęcie to zostanie wyjaśnione w Rozdziale V. 2.1.)
- 4) Czy ustawodawca zamierzał zwiększyć siłę głosu wierzycieli głosujących?
- 5) Czy zamierzeniem ustawodawcy było zwiększenie liczby graczy krytycznych?

s. 65; por. H. Aziz, Y. Bachrach, E. Elkind, M.S. Paterson, False-name manipulations in weighted voting games, JourAIRes 2011, s. 57–93.

²⁰ J. Kruczałak-Jankowska, A. Machnikowska, M. Maśnicka, Działalność sądów, s. 49.

- 6) Czy bardziej ekonomicznie efektywne było rozdrobnienie siły głosu wierzycieli w ramach prawa upadłościowego i naprawczego?
- 7) Czy i jakie sposoby ochrony przed zawarciem układu przez niewielką liczbę wierzycieli zostały pomyślane przez ustawodawcę w ramach postępowania restrukturyzacyjnego?
- 8) Czy ustawodawca wprowadził takie regulacje w prawie restrukturyzacyjnym, które powodują składanie i zatwierdzanie propozycji układowych, które zgodne są z ideą sprawiedliwego podziału (wartość Shapley'a)?
- 9) Czy regulacje prawne w zakresie składania propozycji układowych są Pareto optymalne?
- 10) Czy zawierane w ramach Prawa restrukturyzacyjnego układy są stabilne wewnętrznie i zewnętrznie (pojęcie zostanie wyjaśnione w Rozdziale II)?
- 11) Czy układ spełnia zasady racjonalności indywidualnej oraz racjonalności zbiorowej?
- 12) Czy zmiana struktury głosujących (pojęcie zostanie wyjaśnienie w dalszej części pracy) była zamierzeniem ustawodawcy? A jeśli tak, to jakie chciał osiągnąć w ten sposób wyniki?
- 13) Jeśli skutkiem wprowadzenia regulacji było zwiększenie liczby graczy dyktatorów w ramach poszczególnych zgromadzeń wierzycieli, to czy wówczas wierzyciele powinni mieć możliwość składania propozycji układowych?
- 14) Czy ustawodawca premiuje wierzycieli aktywnych czy pasywnych?

W pracy zastosowano metodę²¹ dogmatyczno-prawną²², kierując się głównie metodą wnioskowania logicznego, ukierunkowaną na falsyfikowanie teorii naukowych²³. Szeroko wykorzystano także metodę funkcjonalną, poprzez zastosowanie instrumentarium ekonomicznej analizy prawa, w szczególności teorii gier²⁴.

²¹ Z. Ziemiński, Socjologia prawa jako nauka prawa, Poznań 1975, s. 59.

²² Dogmatyka prawa nazywana zamiennie „doktryną prawa”. Zob. D. Van Kędzierski, Metodologia i Paradygmat Polskich Szczegółowych Nauk Prawnych, TPP 2018, Nr 3, s. 5 i n. Najczęściej spotykane metody badawcze dogmatyki prawa odzwierciedlają podział nauk prawnych na dogmatykę, historię oraz komparatystykę prawniczą. J. Leszczyński, Pozytywizacja prawa w dyskursie dogmatycznym, Kraków 2010, s. 40; J. Łakomy, Pojęcie integracji zewnętrznej nauk prawnych, WSEZS 2009, Nr 3, s. 59.

²³ K. Popper, Logika odkrycia naukowego, Warszawa 2002, s. 56 i n.

²⁴ Pojęcie zjawiska prawnego wprowadził Z. Ziemiński, Socjologia prawa, s. 76. Pojęcie zjawiska prawnego rozszerzył D. Van Kędzierski. Autor wskazał, że przez zjawisko prawne rozumie się uporządkowaną strukturę, na którą składają się: 1) aspekt realny zjawiska, czyli pewien zespół faktów empirycznych; 2) aspekt formalny zjawiska, czyli pewien zespół konstrukcji prawnych; 3) kwalifikacja prawna, która faktom przypisuje konstrukcje prawne; 4) implikacja prawna pomiędzy konstrukcjami prawnymi oraz 5) odwzorowanie konsekwencji prawnych w świecie rzeczywistym. Jak wskazał D. Van Kędzierski, pomiędzy podejściem dogmatycznym i funkcjonalnym istnieje pewnego rodzaju sprzężenie dwustronne. Badanie funkcjonalne jest praktycznie niewykonalne bez ustaleń dogmatycznych stanowiących parametry modelu badanego zjawiska prawnego. „Nauka o prawie” jest niemożliwa bez „nauki prawa” a zwłaszcza doktryny. Zob. także J.M. Smits,

Przy wykorzystaniu metody dogmatycznej²⁵ dokonano badania prawa w ujęciu statycznym, natomiast metodą historyczną i komparatystyczną przeprowadzono badanie w ujęciu dynamicznym²⁶. W niniejszej monografii metodę historyczną wykorzystano pomocniczo.

Przyczyna, dla której w pracy posłużono się ekonomiczną analizą prawa do badania efektywności regulacji instytucji układu, bierze się z faktu, że stosunki majątkowe pomiędzy podmiotami prawa cywilnego i handlowego wynikają z ekonomicznych potrzeb i interesów tych podmiotów. Zatem przy interpretacji prawa²⁷, zwłaszcza odnosząc się do wykładni funkcjonalnej czy systemowej, stosujący prawo powinien mieć na uwadze funkcje, dla których normy te zostały stworzone oraz otoczenie ekonomiczne danej normy prawnej²⁸. To oznacza, że prawo handlowe, w szczególności prawo upadłościowe i restrukturyzacyjne, może być i powinno być tworzone oraz stosowane (interpretowane) z zastosowaniem instrumentów analizy ekonomicznej.

Monografia uwzględniła stan prawny obowiązujący na 30.6.2024 r.

dr Przemysław Mogielka

What is Legal Doctrine? On the Aims and Methods of Legal-Dogmatic Research, Maastricht European Private Law Institute Working Paper 2015, Nr 6, s. 8–9.

²⁵ Przyjmuje się, że podstawowe dogmaty doktryny prawa można ująć w następujące postulaty: Istnieje jeden prawodawca (dogmat 1). Prawodawca jest racjonalny (dogmat 2). Prawo jest systemem norm stworzonych przez prawodawcę (dogmat 3). Celem dogmatyki prawa jest służenie praktyce zawodowej prawników (dogmat 4). *D. Van Kędzierski*, Metodologia i Paradygmat, s. 19 i n. Zob. *Z. Ziemiński*, Wstęp do aksjologii dla prawników, Warszawa 1990, s. 163.

²⁶ W przypadku metody historycznej bada się chronologię jednego systemu prawnego, natomiast w przypadku metody komparatystycznej relacje pomiędzy różnymi systemami prawnymi. W badaniach dogmatycznych metody historyczna i komparatystyczna mają charakter pomocniczy. *D. Van Kędzierski*, Metodologia i Paradygmat, s. 5 i n.

²⁷ *M. Zieliński*, Wykładnia prawa, Zasady. Reguły. Wskazówki, Warszawa 2002, s. 70 i n.

²⁸ *L. Morawski*, Wykładnia w orzecznictwie sądów. Komentarz, Toruń 2002, s. 115 i n.

Przejdź do księgarni →

ksiegarnia.beck.pl